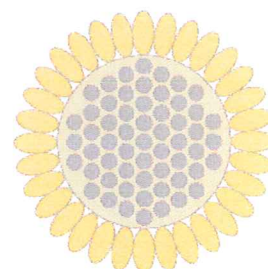

RAPPORT

MILJÖ

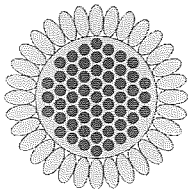
**SÖDERTÖRNS
MILJÖ- & HÄLSO-
SKYDDSFÖRBUND**

136 81 Haninge
BESÖKSADRESS
Rudsjöterrassen 3D
TELEFON 08-606 93 00
FAX 08-606 93 01
E-POST
miljokontoret@smohf.se
www.smohf.se

Anmälningsspliktiga fordonstvättar och drivmedelsanläggningar i Haninge, Tyresö och Nynäshamn

Tillsynsprojekt inom målen "Friska vatten" och
"Giftfri miljö"

RAPPORT, 2012

Handläggare:
Mats Wälinder
Tel: 08-606 93 14

PROJEKT ANMÄLNINGSPLIKTIGA FORDONSTVÄTTAR OCH DRIVMEDELSANLÄGGNINGAR I HANINGE, TYRESÖ OCH NYNÄSHAMN

Bakgrund och problembeskrivning

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har den lokala tillsynen över fordonstvättanläggningar enligt miljöbalken. Anläggningar för tvättning av fler än 5000 personbilar eller 1000 andra motordrivna fordon per kalenderår är anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter enligt kod 50.10 i bilagan till förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (SFS 1998:899). Dessa verksamhetsutövare betalar en fast årlig avgift för den tillsyn som förbundet bedriver. Beräknad tillsynstid per anläggning är 12 timmar per år. I de fall som drivmedelsverksamhet även fanns på anläggningen inspekterades även denna del. En separat rapport kommer om resultatet från förbundets tillsynsprojekt riktat mot renodlade drivmedelsanläggningar.

Enligt förbundets tillsynsplan ska dessa anläggningar inspekteras med ett intervall av ca 2 år. Tillsynsfrekvensen fastställs efter en riskbedömning enligt miljöbalken. Samtliga verksamhetsutövare (fortsättningsvis benämnd VU) redovisar även en årlig miljörapport till förbundet. Förbundet utför därefter en granskning av miljörapporten inklusive rapport från provtagning av avloppsvatten från fordonstvätten. Vid ev. överskridanden av avloppsriktvärden samt andra rapporterade brister ställs krav på lämpliga åtgärder.

Fordonstvättanläggningar bidrar till att öka mängden av föroreningar som tungmetaller och olja i avloppsvattnet. Det är viktigt ur miljösynpunkt att det slam som bildas i reningsverken innehåller så låga halter av föroreningar som möjligt för att slammet ska kunna återföras till jordbruksmark. Därför är det viktigt att fordonstvättanläggningar kontrollerar sina utsläpp och vid behov vidtar åtgärder för att minska utsläppen av tungmetaller och andra skadliga ämnen till avloppsreningsverken.

Syfte och mål

Projektet syftar till att minska miljöbelastningen från fordonstvätt- och drivmedelsanläggningar och medverka till att uppfylla de nationella miljömålen "Friska vatten" samt "Giftfri miljö"

Projektet ska även leda till samsyn mellan inspektörer på förbundet så att VU behandlas och bedöms lika. Genom att gå igenom en hel bransch under en och samma period effektiviseras även tillsynen. Projektledare är Mats Wälinder.

Målet är att bedriva tillsyn på samtliga anmälningsskyldiga fordonstvätt- och drivmedelsanläggningar i Haninge, Tyresö och Nynäshamns kommuner. Alla VU ska få information om egenkontroll. Målet efter inspektionerna är att VU:s egenkontroll ska uppfylla kraven i förordning om verksamhetsutövers egenkontroll, SFS 1998:901. Ett annat mål efter inspektionerna är att övriga krav som bl a hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken ska vara uppfyllda.

Material och metod

Verksamheterna söktes upp via befintligt register (Miljöreda) och företagsregister. Totalt konstaterades 19 fordonstvättar i de 3 kommunerna. 2 av anläggningarna i Nynäshamn tvättade under 5000 personbilar per år och klassificeras som icke anmälningsskyldiga tvättar (s k U-tvättar). 14 av anläggningarna hade även drivmedelsverksamhet och samtliga var anmälningsskyldiga då de omsatte mer 1000 m³ flytande drivmedel årligen.

Tid bokades för inspektionerna genom telefonkontakt. Miljöinspektörerna Mats Wålinder och Per Gröning utförde inspektionerna under perioden januari-juni 2012. En checklista användes vid inspektionerna för att tillsynen skulle bli så likartad som möjligt på samtliga objekt.

Vid verksamheter med drivmedelshantering användes även en checklista för bensinstationer. Vid varje inspektion delade förbundet ut en informationsbroschyr om förordning om verksamhetsutövers egenkontroll. Efter utförd inspektion upprättades ett beslut för varje anläggning med föreläggande om att åtgärda uppmärksamade brister. Vid allvarliga brister förelades VU att redovisa utförda åtgärder till förbundet.

Resultat

Samtliga 19 fordonstvättanläggningar som ingick i projektet inspekterades. Samtliga anläggningar hade någon typ av anmärkning/brist. Exempel på typ av brister och antal anläggningar som hade dessa brister sammanfattas i nedanstående tabell.

Konstaterad brist	Antal anläggningar med konstaterade brister
1. Ansvarsfördelning saknas/är ej uppdaterad enl 4 § SFS 1998:901	9/19 (47%)
2. Skriftlig drift- och skötselinstruktion för slam- och oljeavskiljare saknas/är bristfällig	5/19 (26%)
3. Brister rörande skötsel/kontroll av slam- och oljeavskiljare inkl. journalföring	11/19 (58 %)
4. Allmän kontroll utförs inte av slam- och oljeavskiljare.	12/19 (63 %)
5. Skriftliga drift- och skötselinstruktioner för kompletterande reningsutrustning saknas/är bristfälliga	1/18 *(5,5%) * För 1 anläggning krävs inte kompletterande rening
6. Journalföring över drift och kontroll av kompletterande reningsutrustning uppvisar brister	3/18* (17%) * För 1 anläggning krävs inte kompletterande rening/journal
7. Brister rörande skriftliga rutiner för kemikalie- och avfallshantering	6/19 (32%)

8. Utebliven undersökning och riskbedömning av verksamheten	10/19 (53%)
9. Saknar skriftlig rutin om förfarande vid överskridande av utsläppsriktvärde till avloppsnätet.	11/18* (61%) * För 1 anläggningen krävs ej provtagning p g s mindre tvättverksamhet
10. Kemikalier förvarades ej invallat så att risk fanns att de skulle kunna nå avlopp m m	7/19 (37%)
11. Oljeavskiljare saknas för rening av dagvatten från spillzoner/tankningsytor	2/14 (14%)
12. Spilltråg vid påfyllnadsplats för drivmedel uppvisade brister/saknades	3/14 (21%)
13. Rapport från återkommande kontroll av cisterner med drivmedel mm kunde inte uppvisas	3/14 (21%)

Kommentarer

1. Avsaknad av skriftlig ansvarsfördelning är anmärkningsvärt då kravet föreskrivs i 4 § i förordning om verksamhetsutövares egenkontroll, SFS 1998:901. I några fall fanns en ansvarsfördelning men den var inte uppdaterad men hänsyn till personalförändringar. En fastställd och uppdaterad ansvarsfördelning är grundläggande för att miljö- och egenkontrollarbetet ska kunna fungera.

2. Avsaknad eller bristande skriftliga drift- och skötselinstruktioner för slam- och oljeavskiljare är anmärkningsvärt då det påverkar grundförutsättningar för skötsel och egenkontroll negativt. Tillverkare och leverantörer av slam- och oljeavskiljare är skyldiga att tillhandahålla en specifik instruktion när avskiljaren inköps.

3. Bristerna var omfattande och det behövs en stor uppräckning inom branschen! Vanliga brister var att oljenivåarmet inte fungerade på grund av bristande rengöringsrutiner. Först efter rengöring av givaren vid inspektion fungerade larmet. Vidare var det vanligt att oljenivåarmet inte funktionskontrolleras på rätt sätt, d v s givare ska lyftas upp i luften och då ska ett larm detekteras. Att endast kontrollera att larmtavlan är i driftläge är inte en riktig funktionskontroll. Mätning sker ofta inte av slam- och oljeskiktet. Mätning är dock nödvändigt för att kunna avgöra tömningsbehov. Enligt SS-EN 858 rekommenderas tömning när hälften av slamvolymen eller 80 % av oljeavskiljarens förvaringskapacitet uppnås. Det finns särskilda oljeprovvrör för mätning av oljeskiktet. Det viktigaste vid fordonstvättar som använder miljöanpassade produkter är att ha kontroll på slamnivån men oljenivån ska också mätas. Avskiljare tillverkade enligt SS-EN 858-1/2 som trädde i kraft år 2002/2003 ska normalt vara utrustade med automatisk avstängningsventil (s k nödstopp). Det var ofta oklart om avskiljaren hade avstängningsventil samt hur den ska skötas och kontrolleras. Vidare var kunskapen dålig hur rengöring av koalescensefiltret i avskiljaren ska ske (s k klass 1 avskiljare har sådant filter).

Allmänt gäller följande råd om skötsel och kontroll från förbundet:

Slam- och oljeavskiljare ska skötas och kontrolleras regelbundet enligt den specifika drift- och skötselinstruktionen. Kontroll ska ske av oljenivåalarmets funktion, nivån av slam och olja samt funktionen i övrigt (bl a kontroll att anläggningen inte dämmer/filter igensatt m m, kontroll av provtagningsbrunn samt ev. rengöringsbehov). Kontroll utförs

flera gånger årligen och ska dokumenteras i journal. Generell miniminivå enligt SS-EN 858 är 2 gånger per år utöver slamtömningstillfällen.

4. Det är mycket anmärkningsvärt att 63 % av anläggningarna inte utför allmänkontroll. Förbundet gick ut med krav på allmän kontroll gällande samtliga slam- och oljeavskiljare vid senaste inspektionerna som utfördes år 2009. Allmän kontroll är obligatoriskt för slam- och oljeavskiljare som tillverkats i enlighet med SS-EN 858. Bestämmelserna om allmän kontroll finns i SS-EN 858-2 som fastställdes 2003-07-11. Allmän kontroll har även bedöms som skälig av förbundet enligt miljöbalken 2 kap 3 § för avskiljare som tillverkats före normens antagande. Detta beroende på att det är ofta de äldre oljeavskiljare som kan uppvisa läckage t ex i fogarna i äldre betongavskiljare. Verksamheter som inte utfört allmän kontroll har nu förelagts om kontroll av förbundet.

Allmänt gäller följande råd om allmän kontroll från förbundet:

Med intervaller på maximalt fem år ska avskiljarsystemet i oljeavskiljaren tömmas och en allmän kontroll som täcker in följande objekt utföras:

- a) Systemets täthet
- b) Hållfasthetsmässigt skick
- c) Eventuell inre beläggning
- d) Skick på inbyggda delar
- e) Skick på elektriska enheter och installationer
- f) Kontroll av inställning för automatisk avstängningsenhet, t ex flottörer

* Kontroll enligt punkten ovan ska utföras av särskilt utbildad personal, se lista från förbundet. Vägledning om allmän kontroll finns i EN 858-1/2. Resultatet från kontrollen ska dokumenteras i en rapport som ska kunna uppvisas för förbundet t ex inspektioner.

5. Det är mycket positivt att alla anläggningar utom 1 hade instruktioner. Drift- och skötselinstruktioner för kompletterande reningsanläggning ska finnas för att säkerställa skötsel/underhållet av anläggningen. Det har även betydelse för att minska risken för överutsläpp av föroreningar till avloppsnätet. Lagstödet finns i 5 § i egenkontrollförordningen, SFS 1998:901.

6. Tre anläggningar uppvisar brister. Det innebär brister i journalföring rörande väsentliga uppgifter som löpande driftkontroll av reningsverk, åtgärder som utförs varje dag, vecka, månad os v. Brister i detta avseende strider mot bestämmelserna i 5 § i egenkontrollförordningen, SFS 1998:901.

7. Ett bättre resultat än vid 2009 års inspektioner då 10 verksamheter saknade rutiner. Skriftliga rutiner ska finnas för anmälningspliktiga verksamheter och rutinerna bör avse inköp av kemikalier, ansvar att föra kemikalieförteckning varje år, kontroll av kemikalie- och avfallslagring, källsortering, hantering av transportdokument, journalföring av uppkomst av farligt avfall, anlitade avfallstransportörer m m.

8. Det är anmärkningsvärt att 53 % av verksamheterna inte utfört fortlöpande riskbedömningar då det är ett föreskriftskrav i SFS 1998:901 som ska följas av alla anmälningspliktiga verksamheter. Resultatet är liknande det som framkom vid 2009 års inspektioner. Enligt 6 § i SFS 1998:901 ska verksamhetsutövaren fortlöpande och

systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet av undersökningar och bedömningar skall dokumenteras.

9. Skriftlig rutin är viktigt för att säkerställa att nödvändiga undersökningar och åtgärder vidtas för att förhindra framtida överskridanden av riktvärden för t ex olja och tungmetaller. Ett flertal verksamheter uppgav dock att de vid överskridanden har en muntlig rutin som innebär att de tar kontakt med en fackman för vidare utredning. Det kan dock inte ur kvalitetssäkringssynpunkt jämföras med att ha en skriftlig rutin i frågan.

10. 37 % av verksamheterna förvarade tvättkemikalier samt andra kemikalier utan skyddande invallning/uppsamlade tråg. Vid spill eller läckage finns risk för att koncentrat av dessa kemikalier rinner ner i avloppet eller rinner ut från förvaringsplatsen och når t ex omgivande mark. Verksamhetens reningsanläggning klarar inte att rena dessa koncentrerade föroreningar högggradigt vilket innebär en överhängande risk för att förhöjda föroreningsutsläpp kan ske till avloppsnätet.

11. Vid 2 drivmedelsstationer saknades slam- och oljeavskiljare för rening av dagvatten från ytor som kan vara förorenade av drivmedelsspill (s k spillzon). Det är mycket anmärkningsvärt då det är ett grundläggande miljökrav vid alla drivmedelsstationer att ha slam- och oljeavskiljare för att förhindra miljöpåverkan på nedströms dagvattensystem/bäcksystem eller spillvattennät.

12. Spilltråg ska finnas vid påfyllnadsplats för tankbil. Spillträget ska vara väderskyddat (inbyggt), avloppslöst och tätt. Det ska rymma minst 150 liter vätska. Tanken är om olyckan är framme så ska slangens volym som kan uppgå till 150 liter kunna släppas ut i träget. Brister som förekom vid inspektionerna var avsaknad av spilltråg (1 anläggning) samt otätt tråg (1 anläggning) samt att drivmedelsspill fanns i träget vid 1 anläggning.

13. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter, NFS 2003:24 ska återkommande kontroll av cisterner med diesololja, eldningsolja och spillolja ske med vissa intervall. Kontrollrapporten ska enligt föreskrifterna alltid sparas och hållas tillgänglig av den som använder anordningen. Vid 3 anläggningar kunde rapporterna från senaste kontroll inte uppvisas. Vid 2 anläggningar åtog sig verksamhetsutövaren att undersöka detta och vid behov beställa kontroll. Vid 1 anläggning var kontrollen utförd men rapporten hade inte sparats.

Övrigt

Samtliga anmälningspliktiga anläggningar har infört någon form av kompletterande rening utöver slam- och oljeavskiljning. T ex kemisk fällning, biologisk rening, sandfiltrering och elektrokemisk rening.

Normalt tas prover på avloppsvatten från fordonstvätten via 2 veckosamlingsprover, vilket även utgör Stockholm Vatten AB:s grundkrav. Några anläggningar har efter beslut från förbundet erhållit en kortare provtagningstid t ex en vecka. Villkoren för detta har varit att utsläppsvärdena varit låga under tidigare provtagningar (2 veckor) och att egenkontrollen fungerat på ett tillfredsställande sätt.

Den vanligaste typen av avfettningsmedel var de alkaliska. Kallavfettningsmedel, mikroemulsioner samt vegetabiliska avfettningsmedel förekom i mindre utsträckning. Schampon som förekom var skum-, borst-, och vaxschampon. Många verksamheter är

medvetna om utbytesprincipen i miljöbalken dvs att om möjligt använda de mest miljö- och hälsoanpassade kemikalierna. Många anläggningar hade tvättkemikalier som var svanenmärkta eller uppfyllde bra miljöval (Naturskyddsföreningens miljökrav). Ingen anläggning använde tvättkemikalier som var klassificerade som miljöfarliga. I ett ärende har förbundet krävt undersökningar för att hitta ett bättre alternativ ur miljö- och hälsosynpunkt. Det gällde en verksamhet som använde ett kallavfettningsmedel som innehåll aromatiska kolväten och var hälsofarligt.

Hämtning av farligt avfall som t ex slam och olja från oljeavskiljare och reningsanläggningen sker av länsstyrelsen godkända transportörer ofta två eller flera gånger per år.

Förslag till fortsatt tillsynsarbete

Syftet och målen med tillsynsprojektet bedöms kunna uppfyllas. Det meddelade beslutet med krav på åtgärder för varje anläggning har nu följs upp via skriftliga redovisningar och telefonkontakter. Fordonstvättanläggningarna inspekteras därefter i enlighet med gällande tillsynsplan, för närvarande vart annat år. Förbundet bedriver även tillsyn varje år av anläggningarna via den granskning som utförs av miljö- och provtagningsrapporterna. I tillsynsarbetet och fast årlig avgift ingår även löpande rådgivning från förbundet.

Anmälningssärenden röranden eventuella nyetableringar eller ändrade befintliga verksamheter handläggs enligt rutin.

BESÖKTA ANLÄGGNINGAR

Namn	Verks.	Adress	Fast.beteckning
Autoshine Scandinavia AB	Tvätt	Markörgatan 5, H	Söderby 1:818
OK Detaljhandel AB	Tvätt, Drivm	Nynäsvägen 23, H	Söderby huvudgård 2:44
Statoil Detaljist AB	Tvätt, Drivm	Vendelsövägen 59, H	Söderby 2:382
Statoil Detaljist AB	Tvätt, Drivm	Dalarövägen 2, H	Söderbymalm 3:484
Bssk Service AB/Preem	Tvätt, Drivm	Tungelstavägen 51, H	Nödesta 1:11
Keolis Sverige AB	Tvätt, Drivm	Dalarövägen 29, H	Söderbymalm 6:17
Keolis Sverige AB	Tvätt, Drivm	Däntorpsvägen 8-10, H	Jordbromalm 3:2
Axfood Sverige AB, Dagab	Tvätt	Lillsjövägen, H	Jordbromalm 4:3
Scaniabilar Sverige AB	Tvätt	Silovägen 14, H	Jordbromalm 4:15
Bil AB Ove Olofsson	Tvätt	Kilowattvägen 15, H	Söderby 2:767
HD Truck Wash Center AB	Tvätt	Rudanvägen 4, H	Jordbromalm 4:39
Bensinpumpen AB, Shell	Tvätt, Drivm	Centralgatan 93, N	Bensinpumpen 1
OK Detaljhandel AB	U-Tvätt, Drivm	Nynäsvägen 50, N	Skuven 5
Keolis Sverige AB	Tvätt, Drivm	Mejerivägen 5, N	Vansta 7:2
Ösmo Bensin & Service AB	U-Tvätt, Drivm	Nyblevägen 15, N	Vansta 5:49
Renbro Bensin & Service AB	Tvätt, Drivm	Vendelsövägen 83, T	Näsby 4:1159
OK Detaljhandel AB	Tvätt, Drivm	Siklöjevägen 3, T	Bollmora 2:354
Statoil Detaljist AB	Tvätt, Drivm	Björkbacksvägen 12, T	Tennet 5
Nobina Sverige AB	Tvätt, Drivm	Energivägen 4, T	Bussen 1

Totalt: 19 biltvättar. Varav Haninge: 11, Nynäshamn: 4, Tyresö: 4

* Staffan Lindberg Förvaltning AB i Tyresö besöktes men dess drivmedelsverksamhet hade lagts ned och tvättverksamheten var under avveckling. Come in Scandinavia/Lavo Carwash besöktes inte då verksamheten skulle flytta till annan plats i Handen under hösten 2012.